

van spionagegroepen, marconisten, codisten en microfotografen¹), maatschappelijk een gezelschap van grote verscheidenheid: 'beroepsofficieren', zei Somer, 'reserve-officieren, wachtmeesters van de marechaussee, kantoorbedienden, Indologen, chauffeurs, juristen, studenten, landbouwers, technici en boerenjongens.'² Van die drie-en-veertig kwamen negentien om het leven: twee verongelukten bij aankomst, de zeventien overigen vonden de dood in een vuurgevecht bij hun arrestatie of door een doodvonnis of doordat zij in een concentratiekamp bezweken. Gemiddeld was elke agent zes maanden in actie. Wij herinneren er aan dat zich van midden oktober '42 tot maart '43 geen enkele uit Engeland met een zender gearriveerde geheime agent in bezet Nederland bevond; begin oktober '43 waren daar evenwel tien BI-agenten actief, medio juni '44 vijftien, medio oktober '44 achttien, bij de bevrijding van geheel Nederland nog steeds elf.

Dat die agenten zoveel militaire en civiele gegevens naar Londen, later ook naar Eindhoven, hebben kunnen doorgeven (urgente radiografisch, minder urgente in rapportvorm), is natuurlijk in ruime mate mede te danken geweest aan de spionagegroepen, welker oprichting door hen gestimuleerd werd (wij denken bijvoorbeeld aan de door de eerste BI-agent, H. G. de Jonge, opgerichte 'Groep-Albrecht') of bij welke zij konden aanhaken (voorbeelden: BI-agent d'Aulnis bij 'Packard', BI-agent van Borssum Buisman bij de OD die een eigen spionage-organisatie bezat). Wij hebben van het werk der spionagegroepen in de periode mei '43-juni '44 reeds een beeld gegeven in deel 7 van ons werk (hoofdstuk 7, in de paragraaf 'Spionage') waarin wij telkens ook de rol van de BI-agenten schetsten, en wij zullen in deel 10 nadere bijzonderheden over dat alles geven voor de periode juni '44-mei '45.³ Hier willen wij slechts opmerken dat BI ook agenten uitzond die gedeeltelijk niet-'militaire' opdrachten hadden: de Jonge moest bijvoorbeeld in maart '43 contact zoeken met het Nationaal

Wiedemann niet inmiddels in bezet gebied voor een beter pb gezorgd had). Bij zijn arrestatie werd hij ernstig gewond; hij overleefde de oorlog.

¹ Men vindt een overzicht met hun namen in Somers boek *Zij sprongen in de nacht. De Nederlandse Inlichtingendienst te Londen in de jaren 1943-1945* (1950), p. 250, en een overzicht met de schuilnamen en gegevens betreffende elks opdracht in het vierde verslag van de Enquêtecommissie, deel b, p. 69-71 (Bijlage II). ² Getuige J. M. Somer, *Enq.*, dl. IV c, p. 62-63. ³ Behalve rechtstreeks met zijn agenten stond BI uiteindelijk met zes inlichtingengroepen in zendcontact: 'Albrecht', 'Packard', 'Barbara' (de zendgroep van de spionage-afdeling van de OD), 'Fiat-Libertas', de Geheime Dienst Nederland en de groep-'Kees'; bovendien had BI zendverbinding met de OD, de Raad van Verzet en het College van Vertrouwensmannen.